

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА (ІМІТАЦІЙНА) ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації
для студентів 3 курсу спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
заочної (дистанційної) форми навчання

Харків – 2020

Рецензенти:

В. М. Шамраєва – д.п.н., професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Т. І. Кім – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 24 червня 2020 року)*

- 3-78 **Зовнішньоекономічна** (імітаційна) практика : програма та методичні рекомендації для студентів 3 курсу спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної (дистанційної) форми навчання / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, М. О. Іщенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – 20 с.

Видання містить програму зовнішньоекономічної (імітаційної) практики: мету, завдання та її зміст; розкриває різноманітні аспекти проведення практики, містить методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання з питань та особливостей її проходження й оформлення звітних документів.

Ця програма доповнює і продовжує попередню розробку авторів (Зовнішньоекономічна (імітаційна) практика : програма та методичні рекомендації / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, М. О. Лазарчук. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 20 с.). Відмінність одного з прізвищ пояснюється зміною прізвища автором.

УДК 339.9:378.147.091.33-027.22](072/073)

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2020
© Григорова-Беренда Л. І., Іщенко М. О.,
уклад., 2020
© Дончик І. М., макет обкладинки, 2020

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Мета і завдання практики	5
3. Зміст практики	6
4. Організація практики, обов'язки керівника практики та студентів.....	9
5. Оформлення та надання звітності про проходження зовнішньоекономічної (імітаційної) практики	10
6. Підбиття підсумків зовнішньоекономічної (імітаційної) практики.....	12
7. Критерії оцінювання звітності з зовнішньоекономічної (імітаційної) практики	13
Додатки.....	15

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Згідно з навчальним планом та відповідно до Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, введеного в дію наказом університету № 0202-1/145а від 04.04.2018 р., студенти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у шостому семестрі проходять зовнішньоекономічну (імітаційну) практику, на яку відводиться 150 год (5 кредитів) згідно з навчальним планом.

Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є обов'язковим компонентом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за обраною освітньо-професійною програмою і має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь організації і здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Зміст і послідовність проходження практики визначається програмою практики, яка розробляється відповідною кафедрою.

Практична підготовка проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача вищого навчального закладу та спеціаліста за цим фахом.

Практика студентів проводиться на університетських та зовнішніх базах практики, згідно з укладеними договорами.

Такими базами можуть бути підприємства приватної і державної форм власності, спільні підприємства, організації і установи (в галузях економіки, освіти, науки та державного управління), за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і програм практик. Також практика може мати виключно імітаційний (теоретичний) характер.

Організація та проведення практики регламентується:

- Законом України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р.;
- Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04 1993 р. № 93;
- вимогами Міжнародного стандарту якості ISO 9001:2015;
- Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, введеного в дію наказом університету № 0202-1/155 від 21.04.2017 р.;

– Положенням про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, введеного в дію наказом університету № 0202-1/145а від 04.04.2018 р.;

– програмою практики для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини», затвердженою на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Для успішної роботи в сфері міжнародних економічних відносин випускники повинні володіти відповідними знаннями та вміти їх використовувати на практиці в умовах реально діючої економічної системи. Це вимагає систематичного оновлення і вдосконалення методів і форм навчання, які дозволяють сформувати у студентів цілісну систему знань, умінь і навичок у конкретній професійній сфері діяльності. Саме тому особливе місце в організації навчального процесу належить практичній підготовці студентів, однією з ефективних форм якої є імітаційна практика, яка дозволяє здійснити перехід від теорії до практики.

Застосування технології імітаційного моделювання надає значні можливості для вирішення завдань комплексної професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі міжнародних економічних відносин. Ця технологія є одним із засобів формування професійно-комунікативних умінь в умовах штучно створеного середовища.

Специфіка цього методу полягає в імітуванні реально існуючої економічної системи шляхом створення спеціальних аналогів (моделей), в яких відтворюються принципи організації та функціонування цієї системи. Це дозволяє студентам легше і швидше адаптуватися в реальних умовах після закінчення навчання при влаштуванні на роботу за фахом.

Тому метою практики є формування у студентів на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час роботи й виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Основні завдання зовнішньоекономічної (імітаційної) практики:

- закріплення й систематизація знань, отриманих за професійними дисциплінами протягом навчання (з міжнародних економічних відносин, управління ЗЕД, економіки підприємства, міжнародного права, іноземної мови, країнознавства, міжнародних валютно-кредитних відносин та ін.);
- застосування отриманих під час навчання знань у межах запропонованої організаційної структури;
- аналіз основних показників здійснення зовнішньоекономічної діяльності окремого підприємства;
- ознайомлення з посадовими обов'язками менеджера з зовнішньоекономічної діяльності;
- вивчення процедури підготовки і форми складання зовнішньоекономічних контрактів;
- встановлення алгоритму дій із метою диверсифікації зовнішніх ринків;
- визначення умов здійснення поставки;
- визначення умов митного оформлення зовнішньоекономічної операції;
- оволодіння початковими навиками складання бізнес-плану;
- виявлення недоліків, що існують на підприємстві, прогноз перспектив його розвитку та надання рекомендації щодо покращення стану справ.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Імітаційна практика студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає побудову студентом плану / алгоритму / моделі розвитку і вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, який / яка буде імітувати реальну зовнішньоекономічну діяльність суб'єкта у будь-якій галузі: у виробництві, торгівлі, будівництві, готельному господарстві, соціальній сфері, туризмі, наданні послуг та ін. Тобто дослідження буде проводитися на прикладі спрощеної моделі реально діючого підприємства.

Під час моделювання внутрішнього середовища будь-якої фірми незалежно від виду господарської діяльності необхідно враховувати:

- основні завдання;
- структуру досліджуваного об'єкта;
- наявність і кваліфікацію персоналу;
- технології, що використовуються;
- фінансові показники господарської діяльності;
- динаміку та структуру експортно-імпортних операцій тощо.

3.2. Для виконання завдань кожному студенту необхідно описати господарську діяльність підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Це може бути підприємство на вибір студента (якщо він працює на такому), або необхідно обрати одне з запропонованих керівником практики (додаток А).

Далі на основі реальних даних обраного підприємства кожен студент виконує наступні завдання:

- дослідити запропонований об'єкт практики, структуру та функції його підрозділів;
- дослідити та проаналізувати основні види та напрямки зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики;
- проаналізувати конкурентне оточення об'єкта практики;
- ознайомитись з законодавчими і нормативно-правовими документами, що встановлюють правовий статус та регламентують діяльність організації;
- ознайомитися з посадовими обов'язками менеджера ЗЕД;
- розглянути податкові аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики;
- ознайомитись з типовими контрактами (структурою, змістом, умовами) на проведення зовнішньоекономічних операцій, товаросупровідною документацією, яка використовується під час їх здійснення;
- виявити сильні та слабкі сторони підприємства та провести SWOT-аналіз зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики;
- сформулювати рекомендації щодо поліпшення здійснення зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики;

– виконати індивідуальне навчально-дослідне завдання (одне з запропонованих керівником практики від вищого навчального закладу).

3.3. Далі кожен студент обирає або отримує одне з запропонованих індивідуальних навчально-дослідних завдань, на яке варто звернути особливу увагу:

а) Диверсифікація структури зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Запропонувати напрями розширення/зміни географічної структури експорту/імпорту підприємства. Для цього необхідно:

- вивчити географічну структуру експорту/імпорту підприємства;
- обрати перспективний ринок для розширення експорту/імпорту певного продукту підприємства;
- проаналізувати попит і пропозицію на обраному ринку;
- сформулювати бізнес-пропозицію;
- виявити основних конкурентів на обраному ринку;
- підготувати проект угоди на здійснення зовнішньоекономічної операції;
- проаналізувати умови митного оформлення зовнішньоекономічної операції та порахувати суму майбутніх митних платежів;
- визначити умови здійснення поставки (перелік документів та супровідних офіційних витрат на організацію експортної операції).

б) Бізнес-план / Алгоритм залучення іноземних інвестицій на підприємство

На основі даних офіційних сайтів відповідних державних органів (Міністерства закордонних справ, Міністерства фінансів, обласних державних адміністрацій та ін.) та профільних організацій (торгово-промислових палат, торговельних представництв, асоціацій тощо) необхідно:

- виявити перелік перспективних інвесторів;
- визначити процедуру, перелік необхідних документів та розмір офіційних витрат для залучення іноземного капіталу;
- підготувати бізнес-план реалізації проекту.

в) Бізнес-план / Алгоритм залучення пільгового іноземного кредиту на підприємство під реалізацію певної програми

На основі даних офіційних сайтів профільних організацій необхідно:

- визначити умови надання кредитного капіталу на пільгових умовах;
- визначити процедуру залучення кредиту;
- визначити перелік необхідних документів;
- підготувати запит для надання кредиту.

Увага! Звіт, який не містить виконаного індивідуального завдання, за умови якісного виконання усіх інших завдань не може бути оцінений вище 60 балів.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ, ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ ТА СТУДЕНТІВ

4.1. Загальну організацію практики здійснює керівник практики, призначений завідувачем випускаючої кафедри.

Перед початком практики студентам надаються Програма практики та індивідуальне завдання, пояснюється порядок проходження практики і вимоги до складання звітної документації, обов'язково проводиться інструктаж з техніки безпеки.

У останній день практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання, подаючи керівнику практики від кафедри письмовий звіт.

Кожен звіт має супроводжуватися усною доповіддю та презентацією, яка має допомагати студенту під час захисту звіту, доповнюючи й уточнюючи надані дані. Обсяг презентації – близько 10 слайдів.

4.2. Керівник практики від кафедри міжнародних економічних відносин:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: проводить інструктаж із техніки безпеки, повідомляє про порядок проходження практики, виконання індивідуального завдання; ведення поточної і складання підсумкової звітної документації;
- надає студентам-практикантам необхідні методичні матеріали;
- повідомляє студентів про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі;

- консультує студентів із питань виконання індивідуального завдання;
- перевіряє й оцінює звіти про проходження практики;
- складає відгук щодо роботи студента на практиці за результатами поданого звіту;
- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

4.3. Студенти під час проходження практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики консультацію щодо порядку проходження практики, виконання індивідуального завдання й оформлення звітних документів;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- пройти інструктаж і суворо дотримуватись правил охорони праці і техніки безпеки;
- не розголошувати комерційну таємницю та службову інформацію, яка може бути отримана на підприємстві;
- систематично проводити роботу, результати якої заносити у підсумковий звіт, дотримуючись методичних рекомендацій випускаючої кафедри;
- своєчасно надати звіт і скласти залік із практики.

5. ОФОРМЛЕННЯ ТА НАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Метою складання звіту є визначення ступеня повноти вивчення об'єкта практики і виконання студентом програми практики. Звіт повинен показати вміння студента оцінювати ефективність роботи конкретної організації.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання. Особлива увага повинна приділятися безпосередньо зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

Конкретні завдання, які має виконати практикант, зазначені у розділі 3 цієї програми.

Звіт про проходження практики має містити:

1. Титульну сторінку (додаток Б).
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основну частину.
5. Висновки.
6. Додатки (якщо є).
7. Презентацію.

У вступі студент повинен сформулювати основну мету, завдання практики, а також коротко описати обране підприємство.

В основній частині розкривається зміст практики відповідно до програми практики. Звіт повинен обов'язково містити графічний матеріал (схеми, таблиці, діаграми, графіки), які мають наглядно відображати динаміку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, а також розкривати зміст виконаної роботи і особливо – результати виконаного індивідуального завдання. Саме індивідуальне практичне завдання відображається в окремому розділі.

У висновках формулюється практичне значення, надаються рекомендації щодо поліпшення здійснення зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики.

Додатками до звіту можуть бути копії документів, значні за обсягом таблиці, схеми тощо.

Переказ у звіті матеріалів з інструкцій, навчальних посібників чи лекцій не допускається.

Типова / рекомендована структура звіту надана в додатку В.

Звіт повинен бути написаний українською мовою. Виключення становлять звіти студентів-іноземців, які можуть бути виконані російською чи англійською мовою.

Текст звіту набирається на комп'ютері через 1,5 інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути у всьому тексті однаковий – 1,0 см, інтервал до та після абзацу має бути відсутнім. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання – по ширині.

Таблиці розміщуються в тексті роботи одразу після абзацу, який містить перше посилання на цю таблицю (за винятком великих за обсягом таблиць, які необхідно винести у додатки). Слово «Таблиця» зі вказівкою її порядкового номера друкується в один рядок із її назвою.

Схеми, рисунки і діаграми розміщуються в тексті роботи одразу після абзацу, що містить перше посилання на цю схему (рисунок). Нумерація рисунків – наскрізна з використанням арабських цифр.

Текст друкується на одній стороні аркуша. Сторінки роботи повинні бути пронумеровані (у правому нижньому кутку аркуша), нумерація наскрізна, починаючи з першої сторінки (на першій сторінці номер не ставиться). Аркуші роботи повинні бути зшиті.

Загальний обсяг звіту – 15–25 сторінок.

Презентація повинна бути виконана у редакторі Microsoft PowerPoint та має наглядно і вичерпно описувати обрану модель підприємства, характеризувати його зовнішньоекономічну діяльність та відображати результати виконання індивідуального завдання. Презентація має допомагати студенту під час захисту звіту, доповнюючи й уточнюючи надані дані. Обсяг презентації – близько 10 слайдів.

У разі отримання керівником практики від кафедри однакових звітів роботи не можуть бути зараховані й отримати високі позитивні оцінки.

6. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ (ІМІТАЦІЙНОЇ) ПРАКТИКИ

В останній день практики звіт розміщується у відповідному дистанційному курсі для перевірки керівником практики від кафедри. Роздрукований звіт приймається у вищому навчальному закладі протягом першого тижня після її закінчення.

У разі відповідності звіту вимогам програми практики студент допускається до захисту звіту. Якщо звіт виконано не в повному обсязі, матеріали повертаються студенту на доопрацювання.

Звіт з практики в обов'язковому порядку захищається студентом на підсумковій конференції з зовнішньоекономічної практики або керівнику практики від кафедри особисто.

У разі одержання незадовільної оцінки за результатами перевірки звіту та захисту практики студент має право на повторний захист.

Остаточні підсумки практики підбиваються на підсумковій звітній конференції студентів.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТНОСТІ З ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ (ІМІТАЦІЙНОЇ) ПРАКТИКИ

90–100 балів ставиться, якщо звітна документація подана вчасно, звіт складений згідно з вимогами програми практики; всі питання розкриті повністю, індивідуальне завдання виконано на бездоганному рівні; студент використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу; звіт захищено бездоганно, на усі питання студент відповідає в повному обсязі, в матеріалі орієнтується вільно.

80–89 балів студент отримує, якщо звітна документація подана вчасно, звіт складений згідно з вимогами програми практики; виконані всі завдання, але можуть бути незначні помилки і зауваження, індивідуальне завдання виконано на високому рівні, захищено дуже добре, на усі питання студент відповідає в повному обсязі, в матеріалі орієнтується вільно.

70–79 балів ставиться, якщо звітна документація подана невчасно, звіт складений згідно з вимогами програми практики; розкрито більшість питань, індивідуальне завдання виконано, але з окремими помилками і недоліками, звіт оформлено і захищено на високому рівні, на питання надані загальні відповіді.

60–69 балів ставиться, якщо звіт подано невчасно, більшість завдань не розкрито, індивідуальне завдання відсутнє, або його виконання має формальний характер, звіт оформлено недбало, під час захисту звіту студент невпевнений у відповідях, не має твердих знань.

50–59 балів студент отримує, якщо звіт подано невчасно, усі завдання виконано формально, або якщо звіт не містить виконаного індивідуального завдання за умови якісного виконання усіх інших завдань, звіт оформлено недбало, під час захисту звіту студент невпевнений у відповідях, не має твердих знань.

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка для дворівневої системи оцінювання
90–100	Зараховано
80–89	
70–79	
60–69	
50–59	
1–49	Не зараховано

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин та/або отримав **негативну оцінку** з практики, **відраховується** з університету.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік підприємств для проведення імітаційної практики

1. ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»
2. ПрАТ «Кондитерська фабрика «АВК» м. Дніпро
3. ПрАТ «Чумак»
4. ПрАТ «БАЛЦЕМ»
5. АТ «ТУРБОАТОМ»
6. ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДИНГ»
7. ПАТ «МК «АЗОВСТАЛЬ»
8. ВАТ «ХТЗ»
9. ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД»
10. ВАТ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»
11. ПАТ «Харківська бісквітна фабрика»
12. ПАТ «Харківський підшипниковий завод»
13. ПАТ Харківський велосипедний завод
14. ПРАТ «ПОЛТАВСЬКИЙ ГЗК»
15. АТ «ФАБРИКА ІМЕНІ ТІНЯКОВА»
16. ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»
17. ТОВ СП «НІБУЛОН»
18. ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»
19. ПрАТ «Філіп Морріс Україна»
20. АТ «МОТОР СІЧ»
21. АТ «ПІВДГЗК»
22. АТ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ЗАВОД ФЕРОСПЛАВІВ»
23. АТ «ФАРМАК»
24. СУБ ТОВ «Українська чайна фабрика «Ахмад Ті»
25. ДП «ГиПрококс»
26. ТОВ «Южгідпроруда»
27. ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Roshen»
28. ПФ «Стройіндустрія»
29. ПП «ГЛЕНКОР АГРІКАЛЧЕР УКРАЇНА»

Зразок оформлення титульної сторінки Звіту

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н.
КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

**ЗВІТ З ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
(ІМІТАЦІЙНОЇ) ПРАКТИКИ**

Студента 3 курсу групи УО-31
Спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»
Освітньо-професійної програми
«Міжнародні економічні відносини»
Заочної форми навчання
Іванова О.О.

Національна шкала

Кількість балів: _____

Члени комісії _____ Шолом А. С.
_____ Іщенко М. О.

Харків–2020

Рекомендована структура звіту з практики

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Загальна характеристика підприємства	4
1.1. Характеристика економічної діяльності підприємства	4
1.2. Структура та функції підрозділів, їх взаємозв'язок	6
1.3. Державне регулювання здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством	7
1.4. Конкурентне оточення підприємства	9
2. Характеристика зовнішньоекономічної діяльності підприємства, діяльність якого імітується	10
2.1. Структура експорту/імпорту об'єкта практики	10
2.2. Підготовка та укладення зовнішньоекономічних угод	13
2.3. Міжнародний маркетинг підприємства	16
2.4. SWOT-аналіз зовнішньоекономічної діяльності об'єкта практики	17
3. Індивідуальне завдання	19
Висновки	22
Список використаних джерел	23
Додатки	24

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК